

Fortælleraften 14. marts 2007 i Billund Bibliotek / Lokalhistorisk forening for Grene sogn.

Mit fritidsliv

v/ Ingrid Schmidt

Dette kommer til at handle om det jeg foretog mig i Billund, når jeg ikke gik på arbejde. Det kunne også have handlet om gymnastik og svømning om løbeture/gåture i anlægget med de trofaste veninder. Det kunne handle om klaverspil, koncerter, kunststillinger, foredrag, teater og operature. Jeg er og har været med i et utal af de foreninger, der er og har været i Billund, men et sted må jeg sætte grænsen. Jeg vil lige fortælle en lille episode om at sætte grænser. Vores ældste søn Bjarke spillede Skoleskak, lærte det for resten af Richard Christiansen. Nå men Bjarke solgte lodsedler til fordel for skakforeningen, og en dame i en af blokkene sagde til ham, da han spurgte, om hun ville købe en lodseddel til fordel for skakforeningen. Nej. der sætter a li` godt grænsen.

Jeg er født 1936 i en lille by i Vendsyssel. Mine forældre havde købmandsforretning. Jeg gik 4 år i landsbyskolen, tog realeksamen i Brønderslev i 1952, var et år i huset på herregården Gyldensteen ved Bogense og tog derefter på studenterkursus i Rønde. Her mødte jeg Kaj. Efter studentereksamen i 1955 var jeg lærervikar i min hjemkommune et år. Derefter gik jeg på seminarium i Aarhus. Det samme gjorde Kaj, og vi giftede os allerede det første år på seminariet.

Vi blev lærere, 7 år i Klokkerholm i Vendsyssel og flyttede så 1. august 1966 til Billund, d.v.s. Kaj fik stilling på Billund skole, og jeg blev hjemmegående, da der endnu ikke var dagpleje eller børnehave i Billund. Vi var heldige og fik stillet i udsigt, at vi kunne få huset Bogfinkevej 10, når kæmneren flyttede ind i sit eget hus på Fasanvej. Midlertidigt kunne vi bo i den gamle skolebygningens lejlighed, som Ingemann Hansens flyttede fra, da han lige havde bygget hus på Gl. Hejnsvigvej. Det var ikke noget godt sted, sammenlignet med det parcelhus, vi kom fra. Det kneb sommetider med at sove. Der var megen støj fra vejen, og var der endelig ro på vejen, var der rotterne under gulvet. Der var store sprækker i gulvbrædderne. Jeg stod sommetider op og hoppede på gulvet for at få

dem til at forsvinde. Pedellen Poul Sørensen sagde, at det ikke nyttede at lægge rottegift, så kunne rotterne dø og ligge og stinke under gulvet. En af mine søstre sagde det lignede et hospital. Vi havde købt hvide lagner til at hænge op som gardiner. Nå, men lige inden jul kunne vi flytte ind i et dejligt hus på Bogfinkevej.

Jeg gik jo så hjemme og passede børn, og noget skulle jeg jo ellers foretage mig, men hvad var der i Billund i 1966? Jo, der var en husholdningsforening. Jeg mødte op til et møde på skolen. Det afholdtes i skolekøkkenet, som lå i bygningen med den gamle gymnastiksal, oven over omklædningsrummene. Her havde husholdningsforeningens sine egne kopper, som skolen helst ikke skulle bruge. Dagny Andreasen var formand. Jeg husker ikke om mødet var om mad, men det var det nok., blot husker jeg at Dagny sagde på sin kontante måde. Så i aften er der to til stede som ikke er medlemmer. Vil I være medlemmer. Nå så blev jeg medlem og kom da også i bestyrelsen ved næste generalforsamling og blev formand efter Dagny fra 1970 -1971. Ved bestyrelsesmøderne mødte jeg mange gamle Billundborgere, for eksempel Emma Smed, mejeribestyrerens kone, Anna og Anna Vilstrup. Møderne blev holdt i hjemmene, så jeg kom rundt i en del hjem. Jeg gik ud af bestyrelsen, da jeg i 1971 blev ansat ved Skjoldbjerg skole, men kom da stadig i husholdningsforeningen, og så var jeg til et par enkelte møder i kvidreklubben. - Husker I den, nogen af jer gør. Kvidreklubben eksisterede fra 1965-1969. Som navnet måske antyder var klubben kun for kvinder og holdt til på LEGO, men andre end personer tilknyttet Lego kunne være med. Der blev afholdt værtindekurser i 1965 og 1966. Desuden var der i november 1966 foredrag med Lis Møller, DR og i januar 1967 ved Cleo. Disse to foredrag var jeg med til. Materialet om Kvidreklubben findes sammen med så meget andet i arkivets kælderlokale. Der er breve til Hjørdis Nielsen, som åbenbart må være formand for klubben.

Lidt sport blev det også til, mens jeg var hjemmegående. Jeg trænede en overgang piger i håndbold på stadion, og jeg begyndte at undervise i engelsk i aftenskolen og jeg fik børn i dagpleje et års tid.

Efter ansættelsen i Skjoldbjerg i 1971 flyttede vi på Søndermarksvej 1. februar 1972 og der var nogle år hvor jeg var mest optaget af skolearbejdet og tagen mig af børnene, og køre dem til sport og spejder.

Da vores søn Allan kom 1.klasse i 1971 fik han en meget dygtig lærer Lily Madsen, og han havde hende til udgangen af 9. klasse. Hun var et fantastisk menneske, som også blev et forbillede for mig og en god veninde. Mange af jer husker Lily, der døde i 1982 af en kræftsygdom kun 34 år gammel. Hun var i byrådet for socialdemokratiet. Her havde jeg været medlem siden 1970. Lily var med til at starte en kvindegruppe i 1977. Her var jeg med. Der var på det tidspunkt 3 grupper med 6 piger i hver. I min gruppe, hvor også Lilly var, læste vi en bog og diskuterede den. Det var måske set fra Billundborgernes side måske ikke så farligt som de rødstrømper, der fandtes i København, og dog. Der var mange der ikke forstod os. Nogle var måske bange for os. Det behøvede de ikke. Vi lavede ingen revolutioner. Men jeg huske et møde i kulturelt samfund hvor jeg deltog og ved præsentationen, hvor jeg sagde, at jeg repræsenterede Kvindegruppen, følte jeg at den ellers så tolerante præst Aksel Bach Nielsen blev mildt sagt forbavset. En anden gang mødte jeg en person, der sagde, at han ikke kunne forstå jeg var med i kvindegruppen, når jeg havde en så god mand!

Kvindegrupperne fortsatte indtil 1987. Nogle af arrangementer var møde med de kvindelige kandidater til byrådsvalget, Palmehavefrokoster i 1984 og 1985, Anti atommarch fra Vandel til Billund Lufthavn.

Nogle af os var med i så i medborgerhusgruppen. Her var der både mænd og kvinder. Det startede på Billund kro. Embedslægen Vagn Christensen fra Ringkøbing holdt et offentlig møde om sundhed dér den 6. april 1983. Han talte om at vi måtte gøre noget selv for forbedre vores eget liv og tage os af hinanden. Samme aften skrev ca. 20 under på at de ville være med i en gruppe der skulle skaffe et medborgerhus. Listen fra den aften er bevaret og ligger i arkivet sammen med det øvrige medborgerhusmateriale. Allerede denne første aften talte vi om at vi kunne tænke os at det nu nedlagte alderdomshjem kunne bruges til medborgerhus.

Vi oprettede en forening og forsøgte at købe alderdomshjemmet, bød en krone. Der var ingen andre der bød, men kommunen ville ikke give os huset. Man Der kom en ny udbudsrunde. Vi bød 50.000 kr. Som bekendt var det ikke os, der fik huset. Vi opgav dog ikke. Vi lavede arrangementer

i Billund centret havde foredrag, tog på cykleture og endog et karneval og en helt år havde vi hver mandag kl.16-21 åbent hus på Søndermarksskolen, med spisning og forskellige kreative hobbyarbejder. Vi lavede også for eksempel sort teater med børnene. Sommetider havde vi foredrag. På torvedagene solgte vi æbleskiver og saftevand. Det gik fint nogle år. Så begyndte de familier der var med at få store børn, og der kom færre. Derfor holdt vi op. Der var tre formænd for medborgerhusforeningen Anni Lykke Gregersen. Så var jeg det og de sidste år Ragna Nielsen. For øvrigt er foreningen aldrig opløst, men hvilende.

Nå, men Kirstine skrev i avisen om at jeg beskæftigede mig med lokalhistorien. Bare rolig jeg kommer til det. Men de foreninger jeg har omtalt indtil nu er også historie og protokoller, billeder og andet materiale opbevares eller kommer til at blive opbevaret i arkivet.

I 1980 havde jeg fra januar tre måneders orlov fra Skjoldbjerg skole og tog skolebibliotekaruddannelsen på amtscentralen i Herning. Uddannelsen sluttede med, at vi skulle lave en hovedopgave. Sådan én lavede jeg sammen med en lærer fra Grindsted Det blev til lysbilledserien: Billund i 100 år. Vi fotograferede gamle billeder af i arkivet og tog nutidige billeder. Der blev så sat tekst på. Serien var beregnet til brug i undervisningen på skolerne i kommunen. Grunden til at jeg valgte Billund historie som emne var måske, at interessen for lokalhistorien var vakt ved mejeriskorstenens fald i december 1979. Interessen var jeg ikke alene om. Mange Billundborgere begyndte at tænke over, hvor lidt der var tilbage af det gamle Billund.

I oktober 1980 afholdt Lokalhistorisk forening (dannet i 1978) et møde i menighedssalen. Pastor Bach Nielsen fortalte om pastor Brus erindringer som han havde skrevet af og det hefte blev solgt på mødet og jeg viste mine lysbilleder. I referatet fra mødet står der at Vagn Jensen forventede at der kom 25, men de havde dækket kaffebord til 40. Der kom 100 mennesker og der blev solgt 60 eksemplarer Pastor Brus erindringer, som var trykt 160 eksemplarer.

Efter denne aften fik jeg en del henvendelser fra Folk i Billund, blandt andet fra Niels Hansen Lindegården, der syntes deres gård manglede i serien, så var vi nede hos dem og fotograferede deres luftfoto af gården af.

Rigmor Frederiksen viste mig billeder af Billund mølle hvor hun var født og opvokset og så videre.

Kaj og jeg blev også meldt ind i Lokalthistorisk forening, og jeg kom i bestyrelsen ved næste generalforsamling, og der var også spændende opgaver for eksempel arbejdet/ kampen for at bevare den gamle hvide skolebygning. En meget speciel opgave husker jeg meget tydeligt. Det var da Elna i Østerby kaldet "Kok Elna" bad os om at komme ud at redde nogle af de gamle ting hun havde, for eksempel stod der en gammel Ford som hun ville have flyttet helt op til huset. Det kunne vi dog ikke for den havde stået der siden 30'erne. og der var vokset træer op midt i den, Det var Vagn Jensen, Kristian Udby og mig der tog derud. Vagn var betænkelig, Kristian og jeg syntes vist det var spændende, før vi tog derud. Vi fik kaffe udenfor. Huset var næsten umuligt at komme ind i. Det var barrikaderet. Jeg var dog med inde at hente kopper. En dag vil jeg nedskrive en beretning om det besøg, Jeg har aldrig før eller siden oplevet nogen, der levede på den måde.

I 1982 eller måske 1983 tog Hans Jessen mig med på arkiv i Viborg. Det var spændende og jeg fik Kaj med. Det passede med, at når vi havde ferie og tog op til mine forældre kunne vi bruge en dag på vejen derop og en dag på vejen hjem.

De to første gange var Kaj ikke begejstret. Det var besværligt. Der var mange mennesker på for lidt plads. 3. gang var han solgt og en gang, hvor jeg sagde, at det slægtsforskning tog vist for megen tid, sagde han, at det var min skyld, jeg havde taget ham med. Jeg påstod så, at fordi man giver mand en øl, bliver han ikke alkoholiker. Nu drikker Kaj meget lidt, men slægtsforskning er vi begge blevet afhængige af. Vi har vores egen hjemmeside, www.sm1.dk og vi får mange henvendelser pr. mail fra andre slægtsforskere.

Efter jul 1986 startede så de lokalhistoriske studiekredse. Det var under Billund aftenskole. Lederen var dengang Kris. Jeg har her den 1. annonce (annoncen læses op)

Jeg har her listen over deltagere i studiekreds nr. 2. De allerfleste havde også været med i nr 1. Nævner nogle få

Forsømmelser var få. Her mødte jeg engagerede mennesker, som kunne fortælle Billunds historie. Hvad lavede vi foruden at fortælle hinanden oplevelser?

Jeg forsøgte at finde alt trykt materiale om Billund og lavede en litteraturliste. Det var ikke så meget der fandtes i 1986. Det læste vi også beretninger, der ikke var trykt, men fandtes i arkivet. Efter at jeg havde læst Viggo Jørgensens beretning fra 20.erne hvor han var i lære hos Ole Kirk, lavede vi en liste over beboere i Billund i 1950. Senere lavede vi også en årstalsliste over begivenheder i Billund. Vi tog på ekskursioner, for eksempel til omegnens museer. Her mødte vi også spændende personligheder, for eksempel viste grundlægger af Vandel museum lærer Thomsen rundt, og på Vorbasse museum fik vi efter omvisning af Sigrid Skyggebjerg besøg af Bechman Poulsen, der havde samlet ting sammen i årtier i sit hus. Denne samling blev sammen med udgravninger årsag til Vorbasse museum blev grundlagt. Også besættelsessamlingen på Vestre skole i Grindsted besøgte vi. Vi var naturligvis også i arkivet, hvor vi satte navne på billeder, læste aviser og avisudklip. Arkivet har en fin samling fra folk der har samlet avisudklip.

Eksempel .Skrædderens tapetbog.

Studiekredsene fortsatte nogle år, så holdt jeg en pause, indtil jeg blev pensioneret i 1996. Nogle af de gamle mødte trofast op, men der kom også en ny flok, som de næste 10 år var lige så trofaste. Det fører for vidt at omtale hvad vi lavede, men en dag vil jeg omtale:

Vi hørte nogle af de bånd der var i arkivet. Den dag i januar 1990 Daniel Danielsen blev begravet hørte vi et bånd. Daniel og hans søster Anna havde indtalt. Daniel var en fremragende fortæller. Der blev lyttet intenst, og da jeg kom hjem efter den oplevelse, sagde jeg til Kaj, at jeg ville skrive båndet af og lave det til en artikel til Ribe amt årbog. Det gjorde jeg, og Daniels fortælling kom allerede med i Ribe Amts Årbog 1999 med titlen: Den barske virkelighed.

Det bringer mig ind på det, der blev skrevet. Jeg har altid været glad for at skrive og formidle. I forbindelse med vores slægtsforskning er det blevet til adskillige artikler i lokalhistoriske bøger i Vendsyssel.

Det første lokalhistoriske, jeg fik skrevet i Billund, er de ting, der kom i forbindelse med studiekredsen, og i 1989 kom Finn Odegaard og spurgte om Kaj og jeg ikke kunne lave et skrift i anledning af Billund skoles 100

års jubilæum 1990. Kaj var ikke meget for det. Han syntes, det blev for stort et arbejde, men ved en privat sammenkomst, hvor Finn igen spurgte, sagde jeg, at jeg gerne ville samle stoffet, så kunne Kaj skrive og sådan blev det. Det blev til mange ture til LA i Viborg, til rigsarkivet og Pædagogisk Bibliotek i København. Titlen ”Sognets stolthed” fandt jeg på. Siden blev det så foruden en del artikler i Egnsbogen til bogen om Billund Centret ved 25 års jubilæet i 1998. En bog med mange billeder i og bidrag fra ansatte i centret gennem tiden. Den 3 bog blev: Billund - der var engang, udgivet ved lokalhistorisk arkivs og forenings 25 års jubilæum 2003. En bog som der stadig er mange eksemplarer af til salg. Heri er artiklen om Daniel gentaget, da den er et godt eksempel på den lokale historie, som arkivet kan formidle.

Her blev det for alvor vores ansvar også det økonomiske ikke personligt men arkivets, og det lykkedes over al forventning, synes vi.

De sidste 10 år har jeg så været pensioneret, og de er også de ti år jeg har været i Ældre- Handicaprådet. De sidste ni år som formand. Det sluttede her til januar 2007. Det har taget mange timer hver uge, og det har givet meget arbejde. Noget er lykkedes andet ikke.

Der er nok alligevel en linie i det jeg foretager mig fra kvindegruppe, medborgerhus, selvhjælp, studiekredse, politisk arbejde til engagement i aktivitetscentret Lindegården. Det handler om samvær med mennesker, om at foretage sig noget sammen med andre i stedet for at sidde og vente på, at andre gør arbejdet for én.